

V. Τὸ ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον ὁσάκις ἀπήγγελλε τὸ διαζύγιον δι' ἀνάτονον σωματικὸν πάθος ἢ νόσον **1)** τῆς γυναικὸς ὑπεχρέου τὸν ἄνδρα νὰ παρέχη τῇ γυναικὶ πρὸς τῇ ἑαυτῆς προικῶα καὶ ἐξωπροίκω οὐσίᾳ εἴτε α') καὶ χρηματικὸν τι ποσόν, ὡς λ. χ. ὥρισεν ἡ ἀπὸ 31 Ἰουλίου 1878 ἀπόφασις τῆς πατριαρχικῆς συνόδου¹ εἴτε β') τὰ πρὸς τὸν βίον ἐπιτήδεια κατὰ πάντα τὸν βίον αὐτῆς. Τοῦτο δ' ἔν τε τῇ περιπτώσει καθ' ἣν ἡ γυνὴ θὰ ἀπήρχετο τοῦ οἴκου τοῦ ἀνδρός, ὡς λ. χ. ὥρισαν αἱ ἀποφάσεις τοῦ ἐπισκοπικοῦ δικαστηρίου τῆς μητροπόλεως Τρίκκης ἀπὸ 3 Ἰουνίου 1694² καὶ ἀπὸ Ἀπριλίου 1706³. Εἴτε καὶ ἐν τῇ περιπτώσει καθ' ἣν γυνὴ θὰ παρέμενεν ἐν τῷ συζυγικῷ οἴκῳ, οἰκία ὡς ὥρισεν ἡ ἀπὸ 6 Σεπτεμβρίου 1747 ἀπόφασις τοῦ αὐτοῦ δικαστηρίου⁴ «*νὰ τὴν ἔχη εἰς τὸ ὀσπήτιόν του καὶ νὰ τὴν ἐπισκέπτηται καὶ νὰ τὴν ζωοτροφῆται, ἕως ὁποῦ ζῆ ἢ ρηθῆῖσα Εὐθυμία*». **2)** Ὅσάκις δ' ἀπήγγειλε τὸ διαζύγιον διὰ σωματικὸν πάθος ἢ νόσον τοῦ ἀνδρός ἔστιν ὅτε ὑπεχρέου τὴν γυναῖκα νὰ μὴ ἀναλάβῃ τὴν προῖκα χαριζομένην τῷ ἀνδρὶ, ὡς ὥρισε λ. χ. ἡ ἀπὸ 2 Δεκεμβρίου 1876 ἀπόφασις τῆς πατριαρχικῆς συνόδου⁵.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ.—Περὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν πατριαρχῶν Ἀντιοχείας ἀπὸ τοῦ ἔτους 1672 μέχρι τοῦ ἔτους 1850*, ὑπὸ *Κ. Μ. Ράλλη*.

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1672 μέχρι τοῦ ἔτους 1850¹ τοὺς πατριάρχας Ἀντιοχείας ἤρεῖτο ἡ Μ. ἐκκλησία καὶ δὴ οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐνδημοῦντες ἀρχιερεῖς I. *προτροπῆ* καὶ *ἀδεία* τοῦ οἰκουμενικοῦ Π., ἔστιν ὅτε *γνώμη 1)* καὶ τοῦ Π. Ἱεροσολύμων. Οὕτως εἰς διαδοχὴν τοῦ παραιτησαμένου Π. Ἀντιοχείας Φιλήμονος ἠρέθη *γνώμη* καὶ τοῦ Π. Ἱεροσολύμων Ἐφραίμ τοῦ Β' ὁ Δανιὴλ κατ' Αὐγουστον τοῦ 1767² ἢ **2)** τοῦ τε Π. Ἱεροσολύμων καὶ τοῦ Π. Ἀλεξανδρείας. Οὕτως εἰς διαδοχὴν τοῦ τελευτήσαντος Π. Ἀντιοχείας Σιλβέστρου ἠρέθη *γνώμη* καὶ τῶν πατριαρχῶν Ἀλε-

¹ ΝΟΠ. σ. 255.

² Ὅρα φύλλ. 107 α τοῦ κώδικος τῆς μητροπόλεως ταύτης ἐν Νομοκαν. μελέτ. σ. 81 - 82.

³ Ὅρα φύλλ. 113 β τοῦ κώδικος τῆς μητροπόλεως ταύτης ἐν Νομοκαν. μελέτ. σ. 84 - 85.

⁴ Ὅρα φύλλ. 93 β τοῦ κώδικος τῆς μητροπόλεως ταύτης ἐν Νομοκαν. μελέτ. σ. 84.

⁵ ΝΟΠ. σ. 254 - 255.

* Ἐξήγησις συντεταγμένων λέξεων; Π=Πατριάρχης. — Μ=Μητροπολίτης.

¹ Τὰ τῆς ἐκλογῆς τῶν πατριαρχῶν Ἀντιοχείας κατ' ἄλλους χρόνους δὲν ἀποτελοῦσιν ὑποκείμενον τῆς ἀνακοινώσεως ταύτης.

² Κ. ΔΕΛΙΚΑΝΗ, Τὰ ἐν τοῖς κώδιξι τοῦ πατριαρχικοῦ ἀρχιεποφυλακείου σφιζόμενα ἐπίσημα ἐκκλησιαστικά ἔγγραφα τὰ ἀφορῶντα εἰς τὰς σχέσεις τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου πρὸς τὰς ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας κλπ., ἐν Κωνσταντινουπόλει: 1904 σ. 212-214.

Ξανδρείας Ματθαίου καὶ Ἱεροσολύμων Παρθενίου ὁ Φιλήμων κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1766¹ Π. Συνήθως διὰ μεταθέσεως. Οὕτως ἤρέθησαν πατριάρχαι Ἀντιοχείας εἰς διαδοχὴν τοῦ καθαιρεθέντος Κυρίλλου ὁ Μ. Ἐμέσσης (Χαμάς) Νεόφυτος κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1672², τοῦ τελευτήσαντος Σιλβέστρου ὁ Μ. Χαλεπίου Φιλήμων κατ' Αὔγουστον τοῦ 1766, τοῦ παραιτησαμένου Δανιὴλ ὁ ἐπίσκοπος Ἐλενουπόλεως Ἀνθέμιος κατὰ Δεκέμβριον 1791³, τοῦ τελευτήσαντος Ἀνθεμίου ὁ ἐπίσκοπος Ἀρκαδιουπόλεως Σεραφεῖμ κατ' Αὔγουστον τοῦ 1813⁴. Ἐνίοτε δὲ οὐχὶ διὰ μεταθέσεως, ἀλλὰ δι' ἐκλογῆς μητροπολίτου ἄλλου πατριαρχικοῦ κλίματος καὶ δὴ, α') τοῦ πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως. Οὕτω ἤρέθησαν εἰς διαδοχὴν τῶν τελευτησάντων Ἀθανασίου ὁ Μ. πρῶν Δράμας Ἰωακεῖμ τῷ 1733⁵ τοῦ Σεραφεῖμ ὁ Μ. Ἀγκύρας Μεθόδιος κατὰ Μάϊον τοῦ 1823⁶ ἢ β') τοῦ πατριαρχείου Ἱεροσολύμων. Οὕτως εἰς διαδοχὴν τοῦ τελευτήσαντος Μεθοδίου ἤρέθη ὁ Μ. Θαβωρίου Ἱερόθεος τῷ 1850⁷. ΙΙΙ. Ἐκ πρωτοβουλίας εἴτε 1) τῆς Μ. ἐκκλησίας οὕτως εἰς διαδοχὴν τοῦ καθαιρεθέντος Π. Ἀντιοχείας Κυρίλλου ἤρέθη ὁ Νεόφυτος κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1672⁸ εἴτε 2) τοῦ Ἀντιοχικοῦ κλήρου καὶ λαοῦ, αἰτουμένου τὴν τοιαύτην ἐκλογὴν. Οὕτως ἤρέθησαν Π. Ἀντιοχείας ὁ Φιλήμων κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1766, ὁ Δανιὴλ κατ' Αὔγουστον τοῦ 1767⁹ ὁ Σεραφεῖμ κατ' Αὔγουστον τοῦ 1813¹⁰, ὁ Μεθόδιος κατὰ Μάϊον τοῦ 1823¹¹, ὁ Ἱερόθεος κατ' Ὀκτώβριον τοῦ 1850¹² εἴτε 3) τοῦ παραιτουμένου Π. Ἀντιοχείας ἀνατιθέντος γνώμη καὶ τοῦ Π. Ἱεροσολύμων τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἑαυτοῦ διαδόχου τῇ Μ. ἐκκλησίᾳ εἴτε α') ἄνευ περιορισμοῦ τινος· οὕτως ὁ παραιτησάμενος τὸν πατριαρχικὸν τῆς Ἀντιοχείας θρόνον Δανιὴλ ἀνέθηκε συναινοῦντος καὶ τοῦ Π. Ἱεροσολύμων Ἀνθίμου τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἑαυτοῦ διαδόχου τῇ Μ. ἐκκλησίᾳ, ἣτις τοιοῦτον ἐξέλεξε τὸν Ἐλενουπόλεως Ἀνθέμιον κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1791¹³ εἴτε β') μετὰ τοῦ περιορισμοῦ τοῦ νὰ αἰρεθῆ ὁ διάδοχος ἐκ τοῦ κλίματος τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου οὐχὶ δ' ἐκ τοῦ τῆς Ἀντιοχείας. Οὕτως εἰς διαδοχὴν τοῦ παραιτησαμένου Π. Ἀντιοχείας Φιλήμονος ἤρέθη ὁ ὑπ' αὐτοῦ ὑποδειχθεὶς πρωτοσύγκελλος τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου Δανιὴλ¹⁴. Εἴτε 4) τῆς Ὀθωμανικῆς Κυβερνήσεως. Οὕτως εἰς διαδοχὴν τοῦ τελευτήσαντος Π. Ἀντιοχείας Ἀθανασίου διὰ τὴν ἐκ τῆς ὀρθοδοξίας ἐκτροπὴν πλείστων τοῦ Ἀντιοχικοῦ θρόνου Χριστιανῶν βασιλικὸν θέσπισμα ἠτήσατο τὴν ὑπὸ τῆς Μ. Ἐκκλησίας ἐκλογὴν γνησίως ἀντεχομένου τῶν δογμάτων τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ἀνδρὸς καὶ δὴ ἐκ τοῦ κλίματος τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου, οὐχὶ ἐκ τοῦ Ἀντιοχικοῦ κἂν ἔτι

¹ Ἀτ. 207-208.² Ἀτ. 165-166.³ Ἀτ. 215-216.⁴ Ἀτ. σ. 235-236.⁵ Ἀτ. 185-188.⁶ Ἀτ. 237-238.⁷ Ἀτ. 316-317.⁸ Ἀτ. σ. 165-166.⁹ Ἀτ. σ. 212-214.¹⁰ Ἀτ. σ. 235-236.¹¹ Ἀτ. σ. 237-238.¹² Ἀτ. σ. 316-317.¹³ Ἀτ. σ. 215-216.¹⁴ Ἀτ. σ. 212-214.

οί ἐκεῖ ἐπεθύμουν τὴν ἐκλογὴν τοιοῦτου, ὅστις θὰ ἦτο ὑποπτος ἐπὶ οὐχὶ ὀρθοδόξῳ φρονήματι. Τοιοῦτος δ' ἠρέθη ὁ πρόην Δράμας Ἰωακείμ τῷ 1733¹.

ΑΝ. ΟΡΑΝΔΟΥ.—Τὸ Ἰουστινιάνειον τέμπλον τῆς Ἀγ. Σοφίας Κωνσταντινουπόλεως.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ.—Τὰ «προνόμια» τῶν ναῶν ὑπὸ Γεωργίου Π. Οἰκονόμου.

Ἐν τοῖς ὑπὸ τοῦ Bekker ἐκδεδομένοις Anecdota 361, 17 κεῖται: αἰετοί' τὰ προνόμια τῶν ναῶν, τὰ φατνώματα τῶν ὀροφῶν, διὰ τὸ εἰκέναι πτέρυξιν αἰετῶν.

Ὁ Carl Bötticher, Tektonik der Hellenen I, 246 πρβ. σ. 226 σημ. 4, ἐρμηνεύει τὴν παρὰ τῷ Bekker γλῶσσαν δεχόμενος ὅτι «ἡ ἐντέχνως διηρθρωμένη στέγη, ἡ κατασκευαζομένη ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ κτίσματος, ἦτο κατ' ἀνάγκην ἱερατικόν τι σύμβολον καὶ προνόμιον τοῦ ναοῦ, ὅπως καὶ τὰ ἀστροφόρα φατνώματα τῆς ὀροφῆς».

Ὁ Welcker ἐν Alte Denkmäler I, 6 προσκρούων εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ προνομίου ἦτοι τοῦ ἐξαιρετικοῦ δικαιώματος, τὸ ὅποιον ὁ Bötticher ἐδέχετο ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ παρὰ τῷ Bekker γλωσσήματος, ἐκλαμβάνει τὴν λέξιν προνόμιον ἐνταῦθα ὡς προσερχομένην ἐκ τοῦ νόμου, τοῦ γνωστοῦ εἶδους λυρικοῦ ἔσματος, καὶ σημαίνουσαν τὸν ἄσματικὸν πρόλογον, Vorgesang. Δέχεται ἄρα ὁ Welcker ὅτι ὁ αἰετὸς τῶν ναῶν καλεῖται μεταφορικῶς, τῆς μεταφορᾶς λαμβανομένης ἀπὸ τῆς λυρικῆς ποιήσεως, προνόμιον ἦτοι οἶνει προανάκρουσμα τοῦ ὅλου οἰκοδομήματος, ἵνα παραμείνωμεν ἐντὸς τῆς εἰκόνας τῆς μεταφορᾶς τοῦ Welcker. Ὁ Bötticher θεωρεῖ τὴν ἐρμηνείαν ταύτην τοῦ Welcker παράδοξον, ἐξευρεθεῖσαν μόνον ὅπως ἡ παρὰ τῷ Bekker γλῶσσα καταστῆ ἄχρηστος εἰς τὴν θεωρίαν τοῦ Bötticher. Ὁ Welcker παρέχων τὴν ἐρμηνείαν αὐτοῦ ἐναντίον τῆς γνώμης τοῦ Bötticher ἦτο φυσικὸν ὅτι προσέκρουσεν εἰς τὸ ὑπόλοιπον τοῦ χωρίου «διὰ τὸ εἰκέναι πτέρυξιν αἰετῶν», τὸ ὅποιον θεωρεῖ ὡς ὑστέρας τινὸς χειρὸς προσθήκην, ἄλλως ἀδιανόητον καὶ ἀσυμβίβαστον βεβαίως πρὸς τὴν ἔννοιαν, τὴν ὑπὸ τοῦ Welcker διδομένην εἰς τὴν λέξιν προνόμιον.

Ἄλλὰ καὶ πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ Bötticher διδομένην ἐρμηνείαν τῆς λέξεως προνόμιον, τὴν τοῦ ἐξαιρετικοῦ δηλαδὴ δικαιώματος, privilegium, ἥμιστα προφανῶς συμβιβάζεται ἡ φράσις διὰ τὸ εἰκέναι πτέρυξιν αἰετῶν, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὁ ἀρχιτέκτων Bötticher, ἐνισχυόμενος ὑπὸ τοῦ προηγηθέντος παραδείγματος τοῦ φιλολόγου ὀβελίτσι καὶ αὐτὸς τὴν φράσιν ὡς μὴ ἀνήκουσαν εἰς τὴν ἀρχικὴν μορφήν τοῦ χωρίου.

Εὐλόγως προσέκρουσεν ὁ πολὺς Welcker εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Bötticher,

¹ Αὐτ. σ. 185-188.